

Architektonická tvorba 20. a 21. století

ZAVK - Základy výtvarné kultury

Prezentace k přednášce - není určena k volnému šíření, je použitelná pouze jako studijní materiál v přípravě na zkoušku!

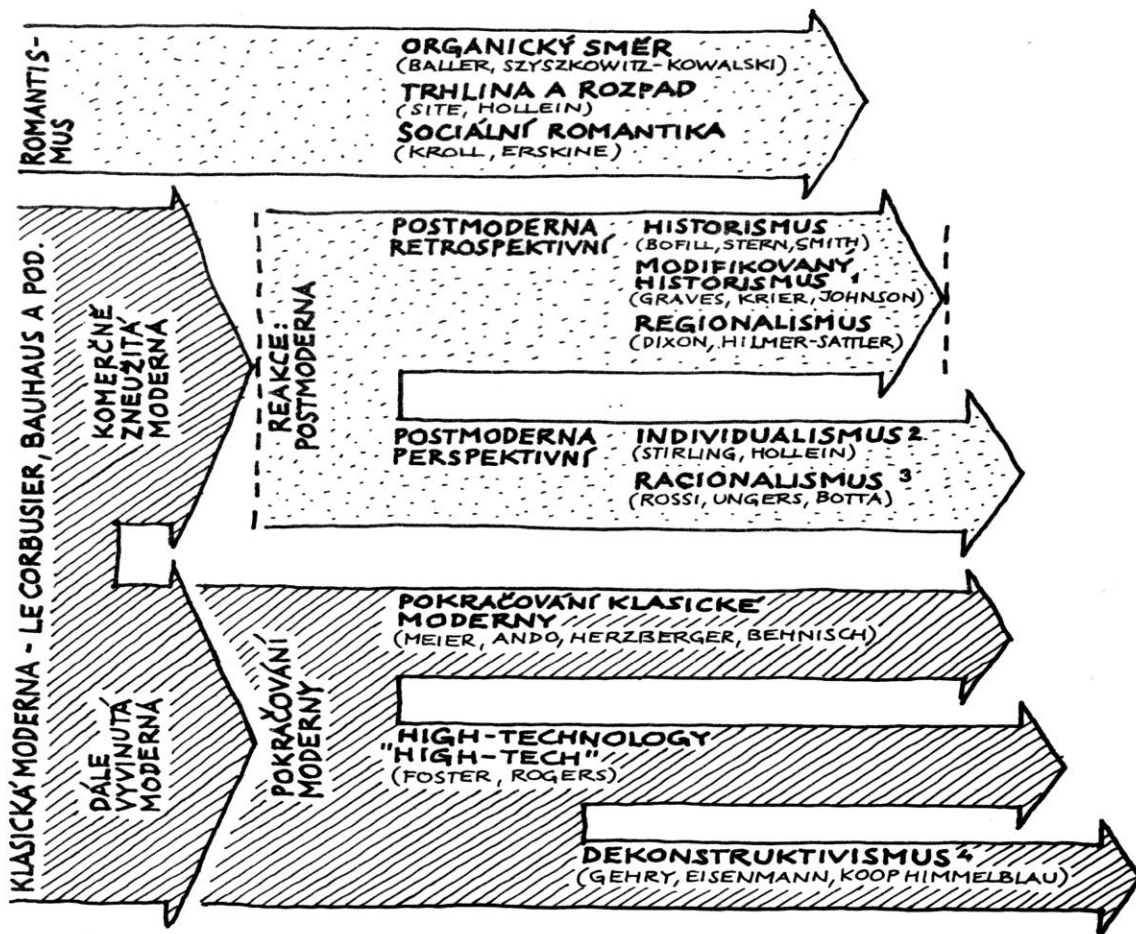
Architektura 20.století

Postmoderní
architektura
(viz PPT č. 5)

Výtvarné výrazové prostředky architektury:

- konstrukce
- materiál, barva, struktura,
textura
- prostor, tvar, objem

TABULKA A SYMBOLY:

POLOHA ŠÍPEK NAZNAČUJE MOMENTUM JEDNOTLIVÝCH SMĚRŮ (1990)

LEGENDA:

PUNTÍKY: SMĚRY PŘEVÁŽNĚ NEGATIVNĚ REAGUJÍCÍ NA MODERNU

ŠRAFURA: SMĚRY PŘEVÁŽNĚ POSITIVNĚ REAGUJÍCÍ NA MODERNU

1. V MODIFIKOVANÉM HISTORISMU SE PROLÍNÁJÍ VLIVY HISTORICKE S INDIVIDUALISMEM (GRAVES, MOORE), ALE TAKÉ SE STOJÍ AMI MODERNY, POKONCE I MODERNY KOMERČNÍ (JOHNSON)

2. INDIVIDUALISMUS JE ZDE MÍNĚN MĚNĚ JAKO SMĚR, SPÍŠE JAKO SKUTEČNÝ INDIVIDUALISMUS VEDOUČÍCH ARCHITEKTONICKÝCH OSOBNOSTÍ TOHOTO RAŽENÍ POSTMODERNY

3. V RACIONALISMU BOTTOVÉ JE OBSAŽENO MNOHO PRVKŮ POKRAČOVÁNÍ MODERNY, NA ROZDÍL OD ROSSIOHO, KTERÝ BASTRUJE NA PŘEDVÁLECNĚM RACIONALISMU ITALSKÉM

4. DEKONSTRUKTIVISMUS MÁ TAKÉ EKLEKTICKÉ PRVKY, TÍM JAK SE ODVOLÁVA NA RUSKÉ KONSTRUKTIVISTY Z DOBY PO ŘÍJNOVÉ REVOLUCI

Schéma tendencí v architektuře 20. století ze skript Jana Čejky: *Tendence současné architektury*

Konstruktivismus

Bauhaus 1919 - 1933

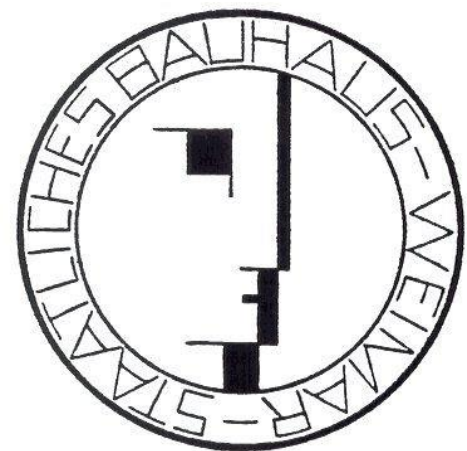
O fenoménu Bauhausu bylo napsáno několik desítek knih a pedagogické zásady, které na jeho půdě vznikly, jsou dodnes přejímány a respektovány. V případě této školy došlo k jedinečné příležitosti manifestovat obsah do architektury školní budovy. Bauhaus vzniknul v roce 1919 ve Výmaru spojením dvou škol - umění a řemesel. Sociálně-demokratickou vládu však v roce 1925 vystřídala konzervativní pravicová klika a Bauhaus se musel stěhovat do Desavy. Ochranná křídla Desavy umožnila zrealizovat jedinečný školský komplex ateliérů, dílen, kolejí a domů učitelů. Podobně jako motto Bauhausu - spojit architekturu, umění, design a řemeslo v jeden celek, působí i budova jako ryzí gesamtkunstwerk. Za návrhem desavského Bauhausu stojí jeho tehdejší ředitel Walter Gropius. Stavbu lze chápat jako manifest funkcionalismu. Hmota je rozčleněna do tří křídel zalomených ve tvaru písmene L, které si usurpují místo v zeleni. Vanutí větru a svit slunce si v Desavě jakoby uvědomujete více. Velkorysé prosklené fasády učeben a dílen v kombinaci s bílými plochami omítek proklamují zdrženlivou bílo-černošedou paletu funkcionalismu. Do této kompozice jsou kontrastně vkládány sytě červené nebo žluté plochy. Všechny prvky spolu ladí - osvětlení, mobiliář, výtvarné umění... Atmosféra Bauhausu ani po letech z Desavy nevyrchala. Při stoupání po schodišti čekáte, že co chvíli minete Breuera v rozhovoru s Kandinským nebo Moholy-Nagye s fasciklem výkresů pod paží. Bauhaus je ostrovem, designérskou oázou. Z každého detailu cítíte, že desítky učitelů a studentů věřili v příchod lepšího světa, energie pokroku je ve zdech Bauhausu naakumulována na věky. Součástí komplexu Bauhausu jsou i dvojdomy učitelů. Ty jsou dnes pečlivě zrekonstruovány a slouží jako studijní centra nebo sídla designérských institucí. Příjemný borovicový lesík prorostl až k domům a v očích některých českých učitelů architektury se při myšlence obdobně komfortního obydlí určeného pro současné pedagogy zaleskne v oku slza.

Jan Kratochvíl / archiweb.cz / 29.03.04

BAUHAUS 1919 – 1933

- Staatliches Bauhaus, německá státní umělecká škola působící 1919-1933 postupně ve Výmarnu, Desavě a v Berlíně; její program i způsob výuky byl založen na myšlence jednoty všech umění, spojení umělecké tvorby a řemesla za určujícího vlivu architektury. Na ústřední význam architektury upozorňuje název i uspořádání školy, jež byla myšlena jako obdoba středověké stavební hutě (německy Bauhütte). Program školy byl vyhlášen Manifestem (1919) Waltera Gropia (první ředitel), vydaném s dřevořezem L. Feiningera *Katedrála socialismu*. Škola vydávala stejnojmenný časopis (od 1926) a edici Bauhaus-Bücher, v níž vyšly teoretické práce P. Mondriana, K. Maleviče, V. Kandinského a dalších.
- Školu založil 1919 ve Výmarnu W. Gropius namísto někdejší Vysoké školy výtvarných umění a Uměleckoprůmyslové školy (založené 1902 H. van de Velde a 1915 rozpuštěné). V duchu romantických reminiscencí, pod vlivem Morrisových socialistických představ a dobových reformních snah ji W. Gropius uspořádal jako soustavu dílen, v nichž probíhala praktická a teoretická výuka; profesori byli nazýváni mistry a jejich žáci učni - ti skládali na závěr studia tovaryšské a mistrovské zkoušky.
- První údobí (1919-1922) školy bylo ovlivněno Velkou říjnovou socialistickou revolucí (1917) a německou listopadovou revolucí (1918) a společenskými nadějemi spojenými s proletariátem. Podloží byla mj. uměleckořemeslná tradice a teorie secese, sociálně citový expresionismus tvořící uvnitř hnutí skrytou protiváhu převažující konstruktivistické tendenci a její snaze o věcnost, účelnost, soulad výtvarného názoru s technikou a průmyslovou výrobou.
- Ve druhém období (1922-1925) byly řešeny problémy typovosti a sériovosti, vstřebávány vlivy hnutí De Stijl (k přednáškám přijížděl T. van Doesburg), sovětského konstruktivismu (K. Malevič, El Lisickij a N. Gabo). Plně se rozvinula výuka vycházející z barevné teorie A. Hoelzela, práce se základními geometrickými, tvarovými a barevnými prvky a rozličnými materiály, prokazována byla důležitost návrhářů nejen pro průmyslovou výrobu, nýbrž pro celou oblast vytváření životního prostředí. Na škole působili W. Gropius (1919-1925, architektura), P. Klee (1920-1929, teorie umění, knižní vazba, kov, textil, malba na skle), O. Schlemmer (1923-1928, scénografie a sochařství, figurální kresba, loutkové divadlo), se sovětským konstruktivismem a hnutím De Stijl spojený L. Moholy-Nagy (1923 až 1928, kov, umělé hmoty, fotografie, film, typografie), fotografka L. Moholy, sochař C. Marcks (1919-1924, hrnčířství), V. Kandinskij (1922-1932, analytická kresba, teorie barvy, nástěnná malba), L. Feininger (1919-1933, grafika), H. Bayer (1925-1928, typografie), M. Breuer (1925 až 1928, architektura, návrhářství), H. Meyer (1927-1930, architektura), J. Itten (1919-1923, teorie barvy), G. Muche (1919 až 1931, sochařství, textil), J. Albers (1923 až 1933, sklo, nábytek) a další, z nichž mnozí byli žáky školy. Politická reakce dosáhla zrušení školy. Místo ní vznikla Vysoká škola pro řemeslo a stavebnictví, která byla W. Gropiem znovu založena v Desavě, kde prošla svou třetí fází (1925-1928), v níž se vrátila ke kategorii profesorů a žáků. Rozvíjela dále dosavadní program (geometrizační forem, odmítání historismu, užitnost tvorby, obecná obnova života jeho přetvářením a vytvářením), zvyrazňuje však stále silněji funkčnost.
- Vedení školy se ujal po odchodu W. Gropia arch. H. Meyer, který rozvinul ve čtvrtém údobí (1928-1930) funkcionalistický program vystupňovaný důrazem na vědecký postup tvorby (tabulky, diagramy, funkční schémata), sociologickou analýzu, třídnost a marxistické myšlení (agitační a propagační skupiny) a důslednou kolektivnost tvorby.
- Odkaz znovu uzavřené školy (propuštěný H. Meyer s jinými odešel do Sovětského svazu) dál rozvíjel ještě L. Mies van der Rohe tím, že ji v Berlíně obnovil jako soukromou školu (1932), která však byla uzavřena (1933).
- Bauhaus působil podnětně na umělecké školy nejen v Evropě, ale i v Americe. U nás ovlivnil zvláště K. Teigehe (sociologie architektury). Emigrace přenesla myšlenky Bauhausu zejména do USA, kam se uchýlili mj. W. Gropius, L. Mies van der Rohe, M. Breuer, H. Bayer, J. Albers i Moholy-Nagy, který v Chicagu 1937 založil New Bauhaus (Nový Bauhaus). Na výmarský a desavský odkaz navázaly po druhé světové válce Vysoká škola návrhářství v Ulmu a Vysoká škola návrhářství v Giebichensteinu.

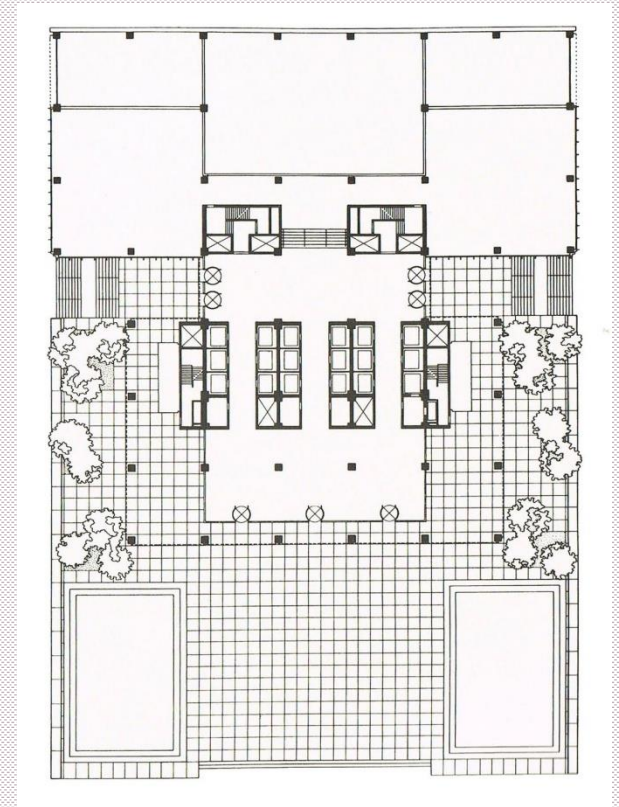
BAUHAUS 1919 – 1933

Výmar, Desava, Berlín
Walter GROPIUS
Hanes MEYER
Mies van der ROHE

Bauhaus

Seagram Building, 1958
Johnson, Mies van der Rohe
New York, USA

Le Corbusier a funkcionalismus

*Funkcionalismus (neboli také mezinárodní styl či mezinárodní modernismus) dominoval západní architektuře v polovině dvacátého století; vlády se ujal v dvacátých letech a udržel se až po celá léta padesátá. Je dáván do souvislosti s architektonickým konstruktivismem, který našel plodné tvůrce v Rusku a měl svou záštitu také v Bauhausu. **Funkcionalismus charakterizují pravoúhlé tvary, ploché obyvatelné střechy, absence ozdob, obvodové stěny nejsou nosné, pásová okna, rozšířené použití betonu, železa a skla - železné i železobetonové konstrukce, skleněné stěny, systém desek a sloupů, uplatnění „Moduloru“, průchozí spodní část domů, zájem o urbanistická řešení. Zásady, které Le Corbusier propagoval však v běžné výstavbě dodržovány nebyly. Docházelo (nejvíce po II. světové válce ve východních zemích) k vulgarizaci Le Corbusierových myšlenek, vznikají neblaze proslulá panelová sídliště.***

Le Corbusier - začátky

purismus

Hnutí (také styl) kulminující v evropském umění v první polovině 20. let 20. století v malířské tvorbě a v **architektuře**. Pojem purismu - tj. hnutí (stylu) založeného na očištění geometrické podstaty věcí od všech ozdob a dekorací, vnesli do evropského uměleckého myšlení francouzský malíř Amédée Ozenfant a švýcarský architekt a malíř Le Corbusier (Charles-Edouard Jeanneret). V manifestu „Après le cubisme“ (Po kubismu, 1918) vytkli tito umělci Picassovu kubistickému postoji k věcem přehnanou analytičnost. Do abstraktní kompoziční osnovy, vyvinuté syntetickým kubismem, malovali Ozenfant a Le Corbusier „typové objekty“ - kytary, dýmky, láhve vína, dórské sloupy, u nichž se v duchu estetiky vcítění snažili předem odhadnout míru emotivního účinku na diváka: „Obraz je mechanismus pro přenos citů“.

Od r. 1920 aplikoval Le Corbusier puristické stylové zásady i na architekturu, kterou tehdy definoval jako modrou, přesnou a velkolepou hru bílých objemů ve slunečním světle. V roce 1922 otevřel s bratrancem Pierrem Jeanneretem ateliér, v němž společně pracovali na architektonických, urbanistických a designérských projektech. Od roku 1927 navrhovali /spolu s Charlotte Perriandovou/ také nábytek.

Le Corbusier a **funkcionalismus**

Vila Savoye v Poissy, 1929

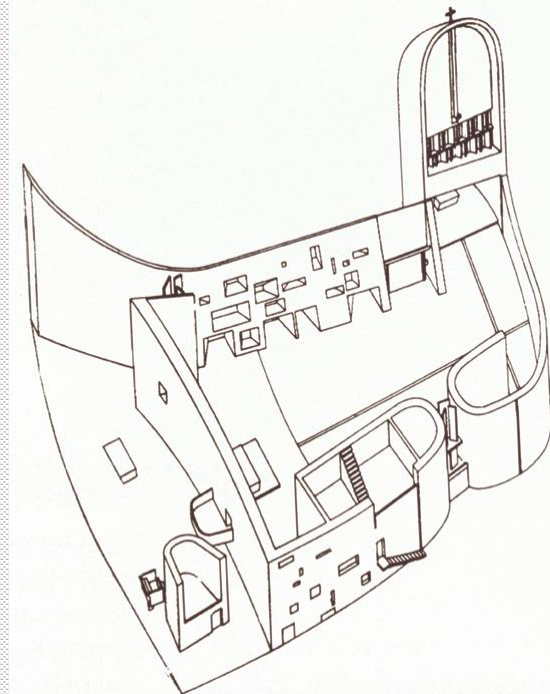
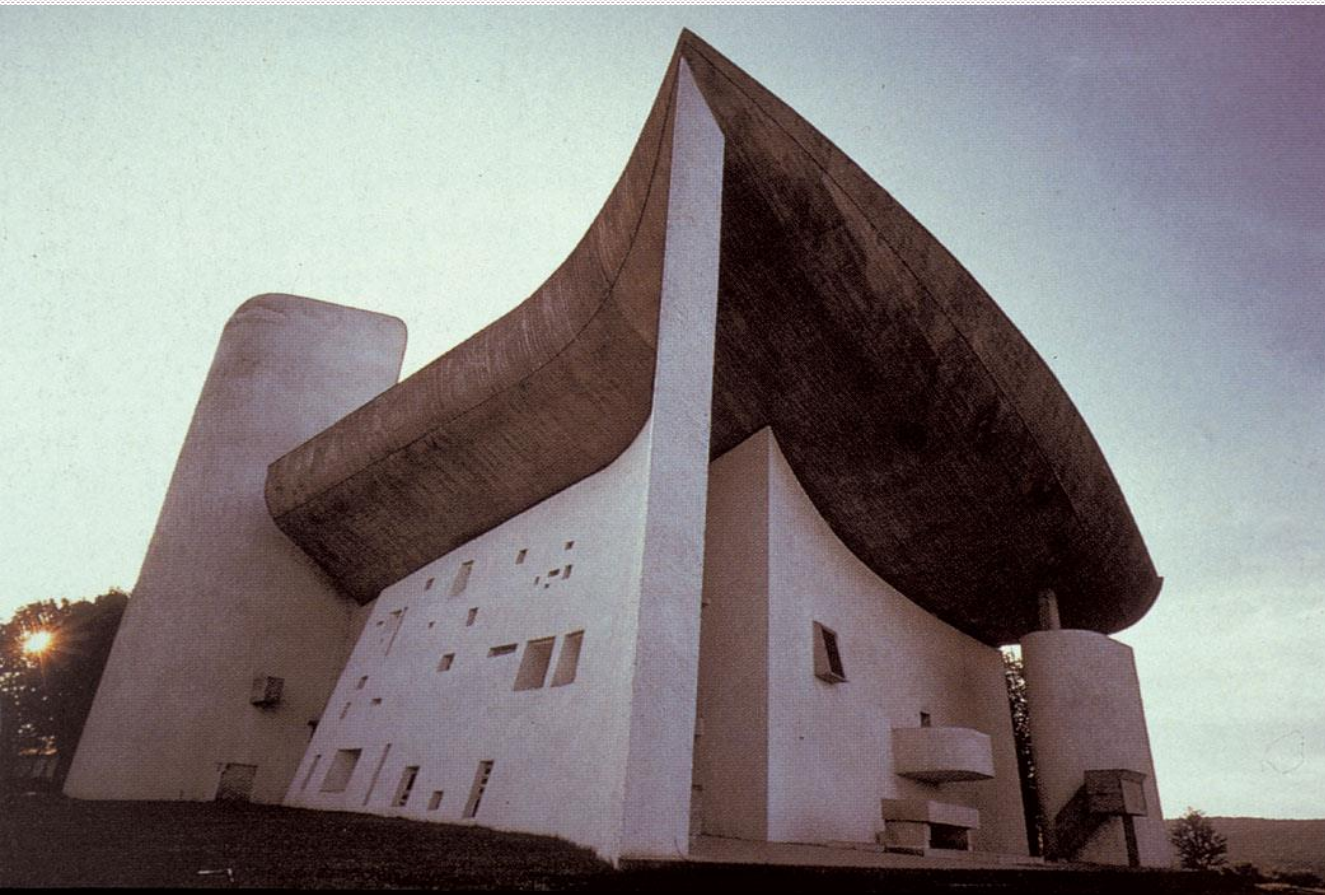

Unité d'habitation v Marseille, 1946-52 -
na kterém předvádí své představy o
sociálním bydlení za použití Moduloru a
estetizovaného "nahého" betonu

Kopie Unité d'habitation z Marseille v Berlíně, 1953

Le Corbusier jinak

Kaple – bez střešní části,
schematická kresba

Skulpturálně míněná Mariánská kaple v Ronchamp, 1950-55

Veletržní palác v Praze,
Oldřich Tyl, Josef Fuchs,
Dukelských hrdinů 47,
Holešovice, Praha,
1924-28

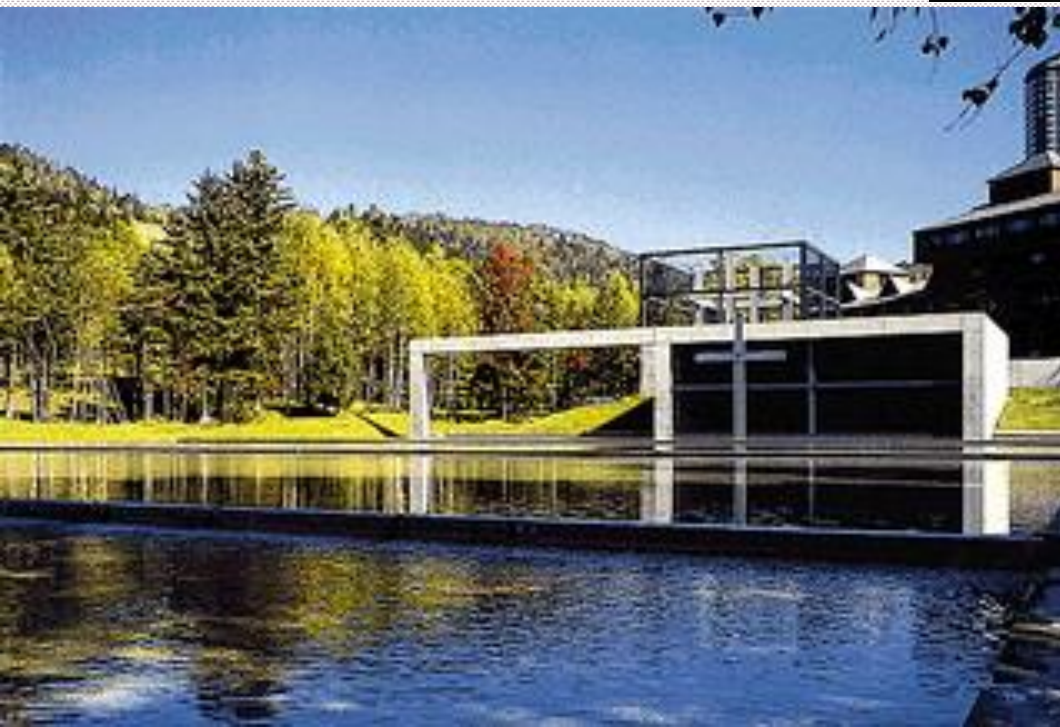
Funkcionalismus v Čechách

Ludwig Mies van der Rohe
Vila Tugendhat v Brně, 1930

Japonsko

Kostel na vodě, Hokkaido, 1985-88

Tadao Ando

1941 - Osaka,

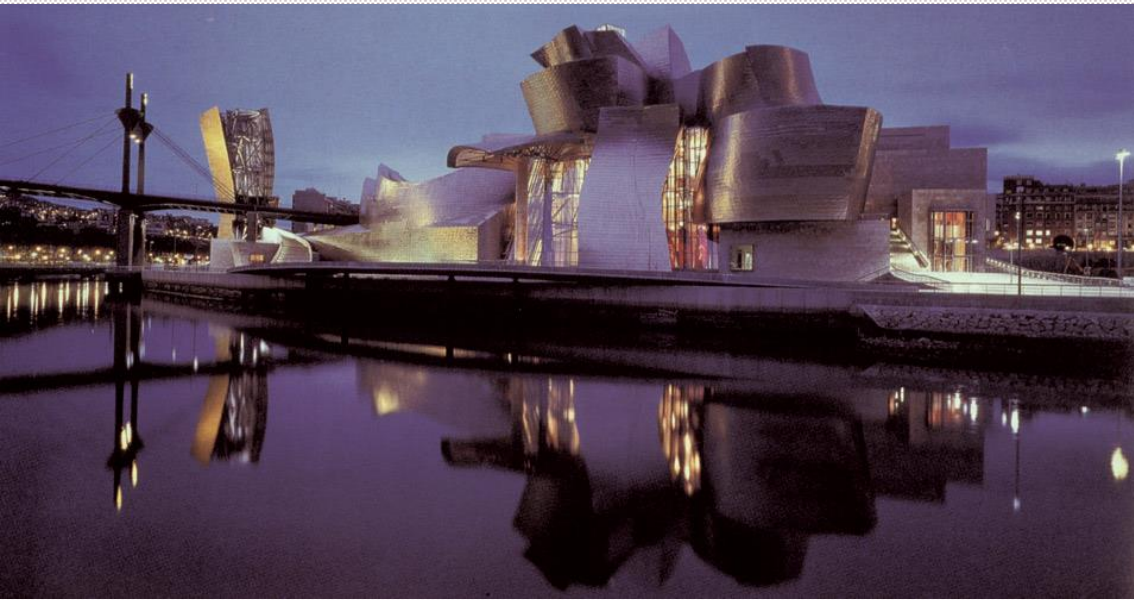
Hight-tech

**Lord Richard Rogers of
Riverside a Renzo
Piano**

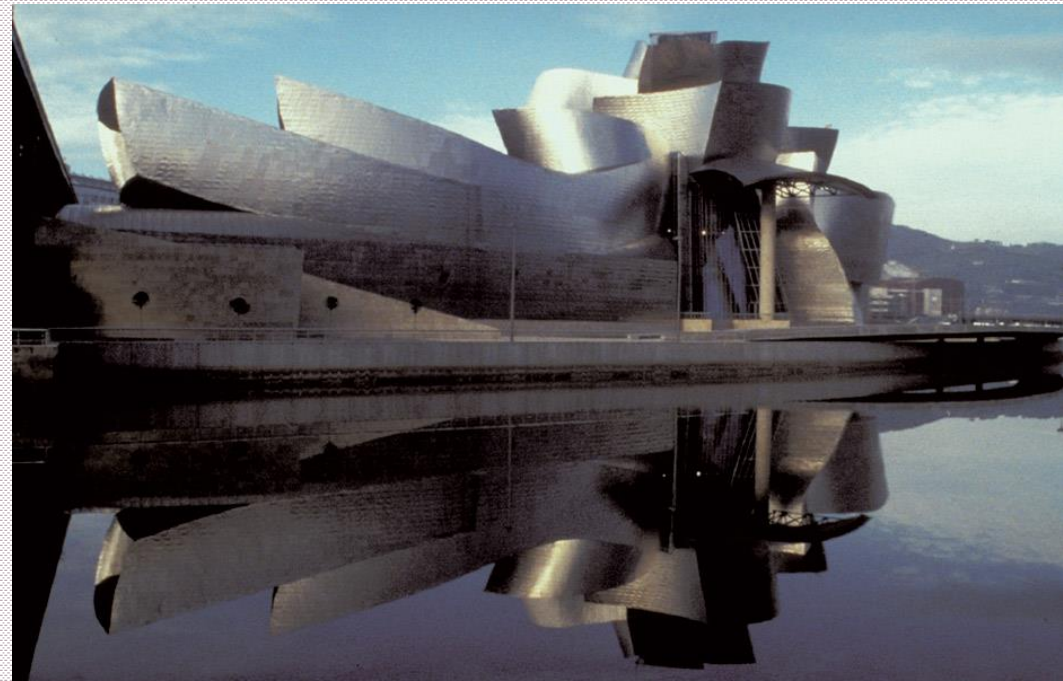
Georges Pompidou Centre
Paris, 1971-77

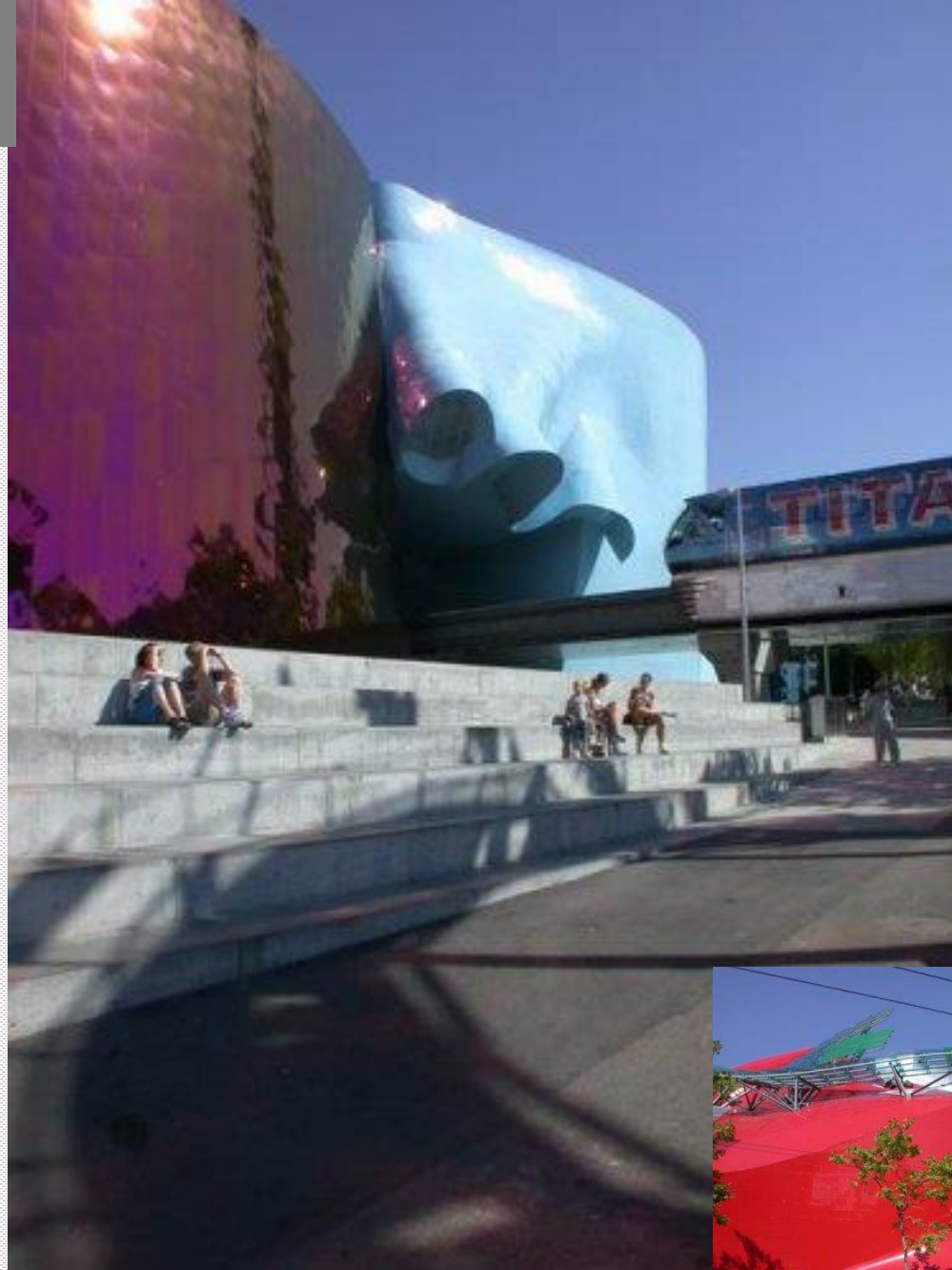
Frank Owen Gehry
1929 - Toronto, Kanada

**Solomon R. Guggenheim Museum,
Bilbao, Španělsko**

Frank Owen Gehry
1929 - Toronto, Kanada

Dekonstruktivismus

Coop Himmelbl(l)au, UFA Cinema, Dreshan, Germany

Photo: Andreas Praefcke, 2003

Image source: http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Dresden_Ufa_Cinema_Center.jpg

Organicita či bionika v architektuře

Jan Kaplický

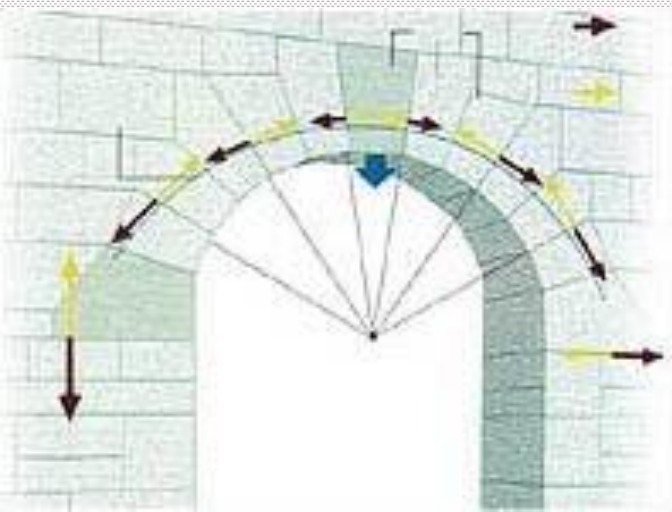
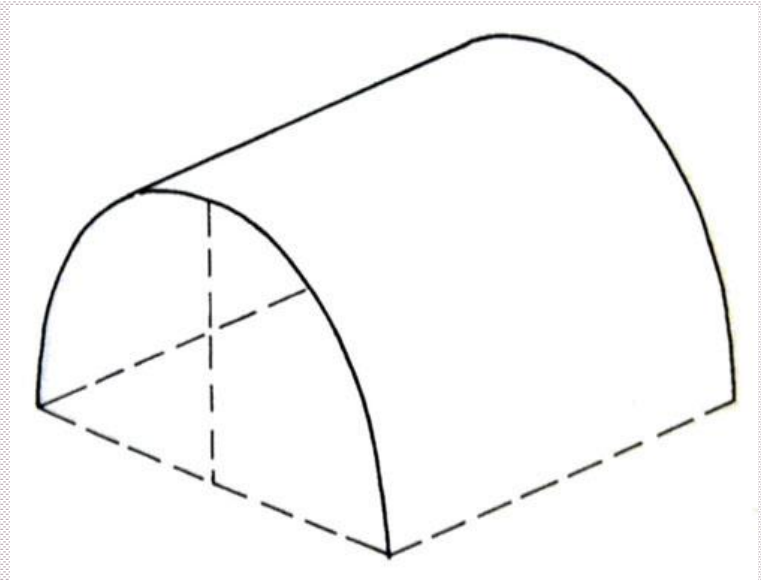
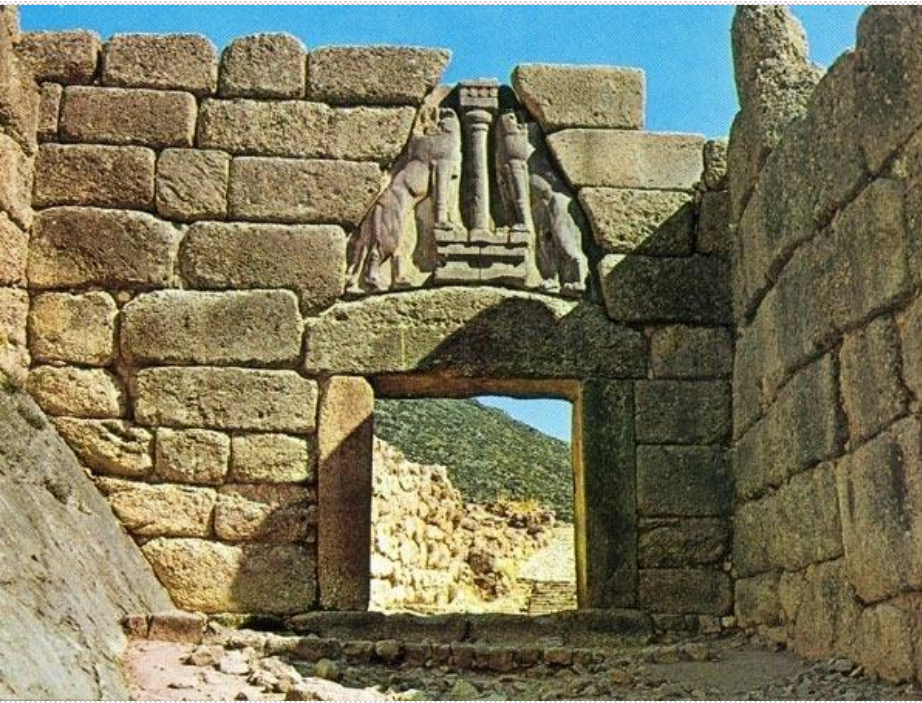
Jan Kaplický (1937 – 2009) byl český architekt, žijící od své emigrace v roce 1968 ve Velké Británii. Společně s Davidem Nixonem založil architektonické studio Future Systems. Za stavbu Lord's Media Centra na londýnském kriketovém stadionu byl oceněn Stirling Prize, nejprestižnější britskou cenou za architekturu. Kromě působení v oblasti architektury a designu se Kaplický podílel i na výuce na univerzitách ve Velké Británii, Francii a Německu. V Česku bylo vydáno několik jeho knih.

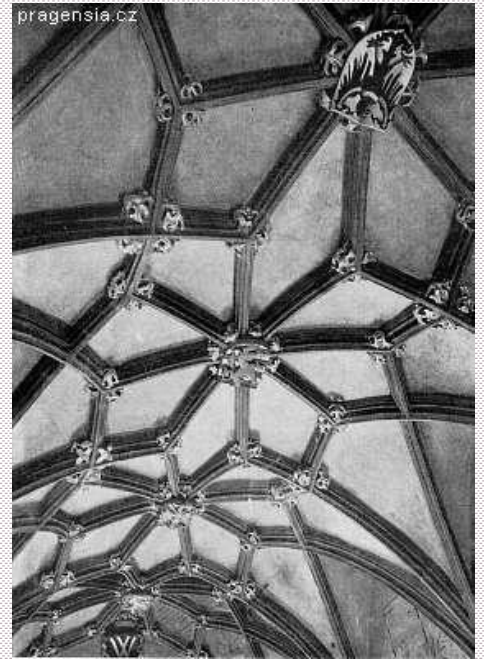
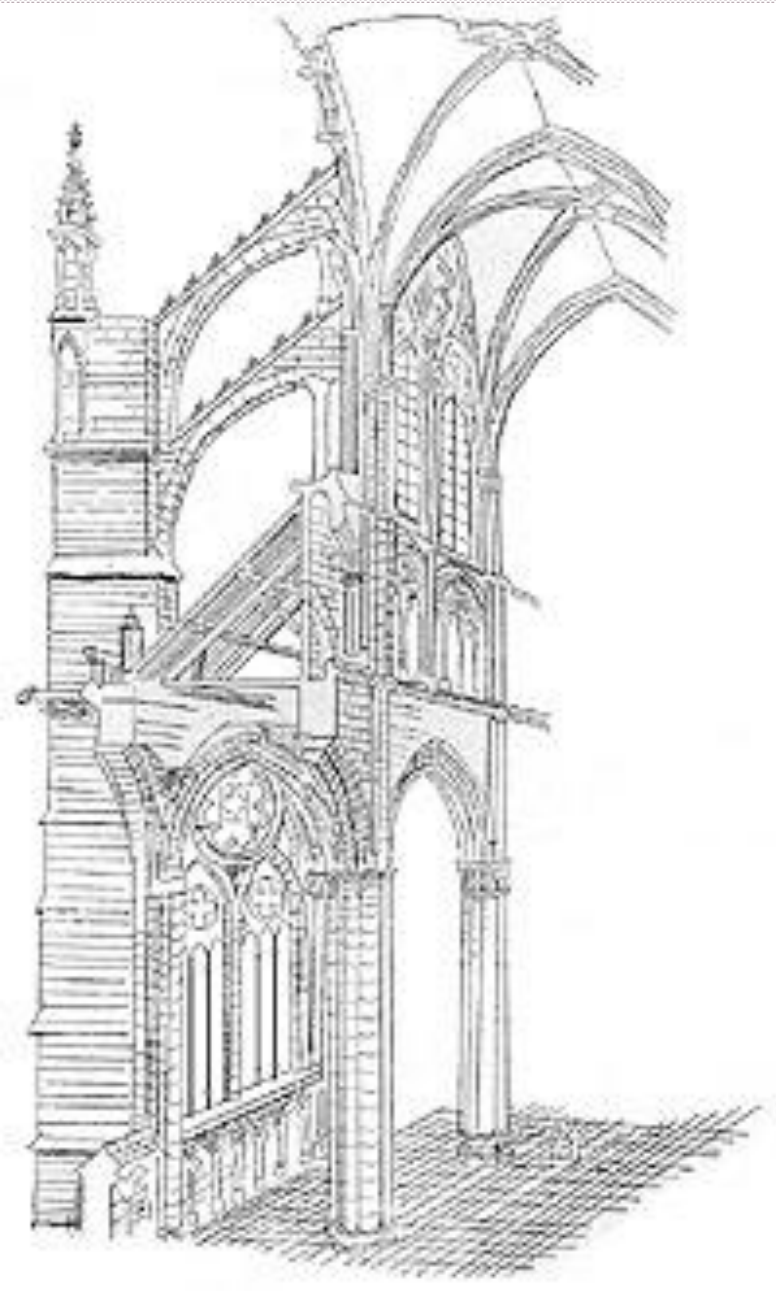

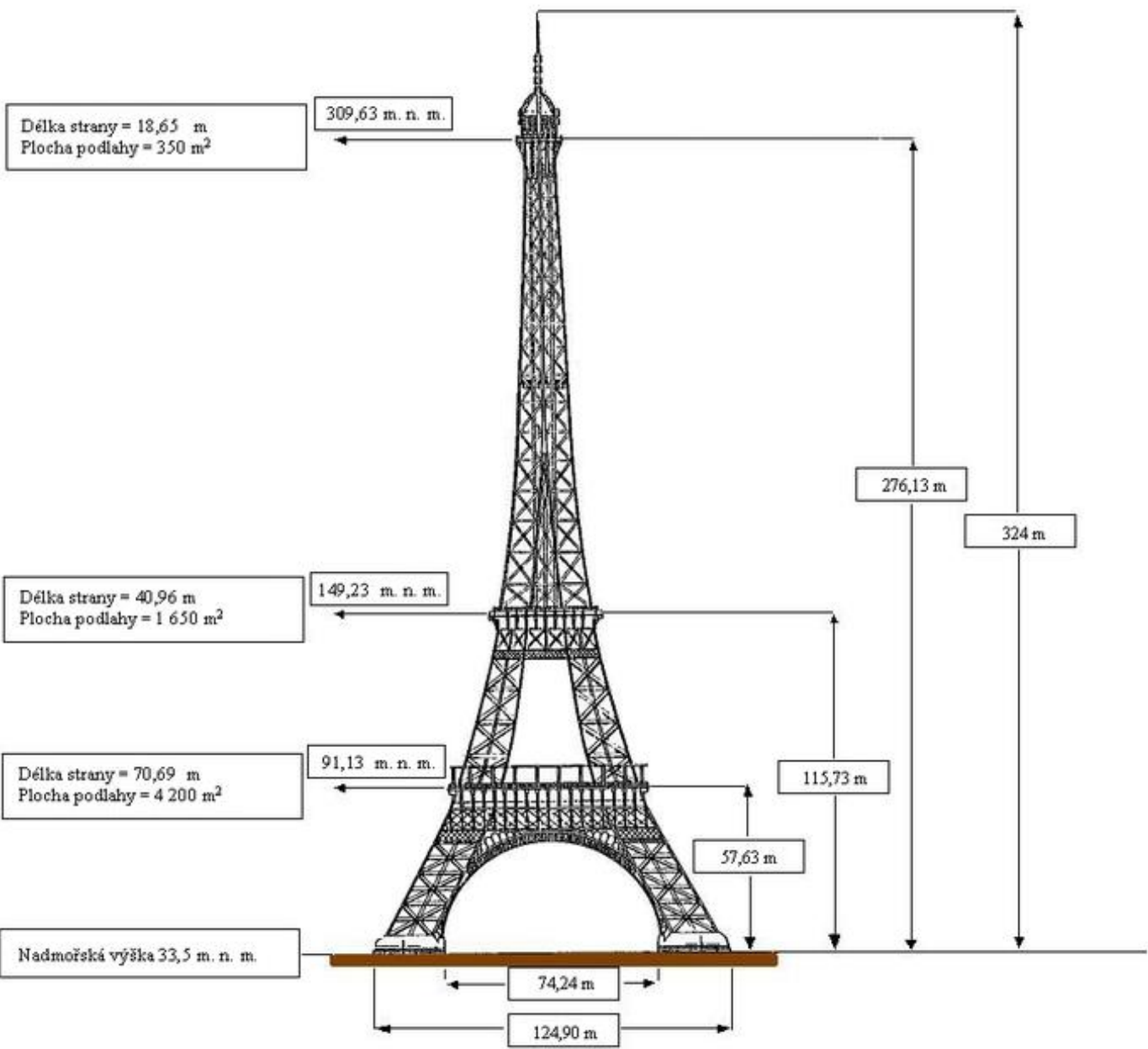
Muzeum Ferrari

Architektonické konstrukce

Výběr

Moderní architektura
Bauhaus
Architektonické konstrukce

Bauhaus
Konstruktivismus
Funkcionalismus
Architektura „high-tech“
Dekonstruktivismus